ئێریك فرۆم و قارەمانە تەنیاكان!.. ڕێزگار عومەر

ڕەنگە کەم کەس هەبووبێت وەك "ئێریك فرۆم" تێبینی هەبووبێت لەسەر مەیلی مرۆق بۆ خۆگونجاندن لەگەڵ "زۆرینە" لە ترسی ئاقیبەت و سزای گۆشەگیری، فرۆم جەخت لەسەر ئەو میکانیزمە کۆمەڵایەتیە بنەڕەتیانە دەکاتەوە کە ڕەفتاری مرۆقەکان لە قالەب دەدەن.
لە ئەمەڕدا ئازایەتیی دەوێت بۆ ئەوەی جیاواز لە "مەڕەکان" بوەستیت و تەحەدای نەرمە باوەکان بکەیت و ڕاستەوخۆ بەرامبەر دەسەڵاتی کۆمەڵایەتی و سیاسی قسە بکەیت، بە تایبەتی کاتێک کە ئەو کارە ببێتە مایەی دوورخستنەوە و لاتەریك کردنت. ئەم تاکە کەسانەی کە فرۆم وەک پاڵەوانی ڕاستەقینەی مرۆقایەتی دەیانناسێنێت، ڕۆڵێکی چارەنووسساز دەگێڕن لە بزوێنەری پێشکەوتنی کۆمەڵگادا.
لە جیهانی ئەمڕۆدا کە قەیرانە کۆمەڵایەتی و سیاسی و ژینگەییەکان زۆرن، پێویستی بەم جۆرە پاڵەوانانە- خاوەنداریەتی کاریزمای کۆمەڵایەتی و توانای ئیلهامبەخشین بۆ گۆڕانکاری- لە جاران زۆر بەپەلەترو پێویستترە.
بوێری وەستان بە تەنیا سیفەتێکی دەگمەن و سەرنجڕاکێشە. لە ڕووی مێژووییەوە کەسایەتییەکانی وەک سۆکرات و گالیلۆ و نیلسۆن ماندێلا نموونەی ئەم ئازایەتییەن. بەدواداچوونی بێچانی سۆکرات بۆ ڕاستی، سەرەڕای ئەوەی ڕووبەڕووی ئیدانەکردن و دواجار مردن بووەوە، بنەمای بیری فەلسەفی ڕۆژئاوایی دانا. سەرپێچیکردنی گالیلۆ لە پرەنسیبی سەنتەری کەنیسەی کاسۆلیکی تێگەیشتنی زانستی بەرەو پێش برد.
ئەم تاکانە تایبەتمەندییەکی هاوبەشیان هەبوو: پابەندبوونێکی بێ چەواشەکاری بە بنەماکانیانی باوەڕو حەقیقەت خوازی، بەبێ گوێدانە باجەکەی. ئامادەیی ئەوان بۆ بەرگەگرتنی گۆشەگیری و تەنانەت تەریك کردنی زۆرە ملێ و ئەشکەنجەی جەستەیی و دەروونی، تیشک دەخاتە سەر هێزی قووڵی ناوەوەیان و باوەڕی ئەوان بە دۆزی خۆیان. ئەوان نەک بۆ قازانجی کەسی بەڵکو بۆ چاکەی گەورەتر مامەڵەیان دەکرد، ئامانجیان ڕۆشنکردنەوەی ڕاستی و دادپەروەری بوو بۆ هەمووان.
لە کۆمەڵگەی هاوچەرخدا پێویستییەکی زۆر بە "پاڵەوانی نوێ" هەیە کە خاوەنی ئەم جۆرە کاریزما و بوێرییە کۆمەڵایەتییە بن. تەحەددیاتی مۆدێرن- وەک گۆڕانی کەشوهەوا، نایەکسانی سیستەمی و گەندەڵی سیاسی- پێویستیان بە دەنگێک هەیە کە بتوانێت ڕای گشتی

هان بدات و ئیلهامبەخش بێت بۆ کردەوەی بەکۆمەڵ.
گرێتا تونبێرگ، مەلالە یوسفزای و دکتۆر ئەنتۆنی فاوچی نموونەی کەسایەتییە هاوچەرخەکانن کە هەنگاویان ناوە بۆ ئەم ڕۆڵە، سەکۆکانیان بەکاردەهێنن بۆ داکۆکیکردن لە گۆڕانکاری سەرەڕای ئەوەی ڕووبەڕووی دژایەتییەکی زۆر بوونەتەوە.
“کاریزمای کۆمەڵایەتی” لە دروستکردنی “پاڵەوانی مێژوویدا” گرینگە کە بتوانێت گۆڕانکاری بەسەردا بهێنێت. تاکە کاریزماتیکەکان خاوەنی توانای پەیوەندیکردنن لەگەڵ مرۆڤەکان، خستنەڕووی دیدگایەکی زۆرەملێ و ئیلهامبەخشین بە ئەوانی دیکە بۆ ئەوەی بچنە ناو دەزی خۆیانەوە. ئەم توانایە بە کۆکردنەوە و یەکخستنی خەڵک لە چارەسەرکردنی کێشە ئاڵۆزەکانی کۆمەڵگەی مۆدێرن، شتەکی بنەڕەتییەو چیتر کاتی ئەوە نەماوە بە دوودڵییەوە لەم پرسە بڕوانین.

چاندنی ئەم جۆرە پاڵەوانانە بەریتییە لە پەروەردەکردنی ئەو ژینگەیانەی کە بیرکردنەوە و تاکەکی سەربەخۆ بەهایان پێدەدرێت نەک سەرکوت بکرێن. دامەزراوە پەروەردەییەکان، پلاتفۆرمە میدیاییەکان و ڕێکخراوە مەدەنییەکان دەبێ “پاڵەوانی بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە” بێن، هانی دیدگای جۆراوجۆر بدەن و پاڵپشت بن بۆ ئەوانەی کە تەحەدای دۆخی ئێستا دەکەن.
ئەو پاڵەوانانەی کە دەوێرن جیا لە مەڕەکان بوەستن و ڕاستی بە دەسەڵات قسە بکەن، بۆ پێشکەوتنی کۆمەڵگا زۆر گرنگن. لە سەردەمێکدا کە زۆرجار هاندەری یەکسانیبوون و تاکەکی دەتوانێت مەترسیدار بێت، بوێری ئەم تاکانە هەندەی تر گرنگتر دەبێت.
فەرەم پێشنیار دەکات” بەبێ ئەو جۆرە پاڵەوانانە” مرۆڤایەتی چەقبەستوو دەبوو، بەبەش بوو لەو داهێنان و ڕوونییە ئەخلاقییەی کە پێویستە بە پێشکەوتن.
کۆمەڵگا بە داننان و پشتگیریکردن لە سەرهەڵدانی سەرکردە کاریزماتیکییە نوێیەکان، دەتوانێت ئەو گۆڕانکارییە پەروەردە بکات کە پێویستە بۆ چارەسەرکردنی ئاستەنگە زەقەکانی ئەمڕۆ و بنیاتنانی داهاتوویەکی دادپەروەرتر و بەردەوامتر.

ڕزگار عومەر

پیتی شەرم (تاء الخجل).. شەمامە بارەوانی

پیتی شەرم(تاء الخجل) یەکێکە لە شاکارە ئەدەبییە مەزنەکانی ژنە نووسەر و ڕۆماننووسی تاراوگەنشینی به ڕەگەز جەزائیری ئەمازیگی خاتوو(فەزیلە ئەلفاروق)ـــە و یەکەم چاپی لە ساڵی۲۰۰۳ لە بڵاوبووەوە.
نووسەر لە «پیتی شەرم»دا باس لە بڕگەیەکی مێژووی ژیان لە جەزائیر دەکات.
ئەو بڕگە مێژوویەی جەزائیر بە دەست کارەساتی جەنگی نێوان حکوومەت و بەرەی ڕزگاری نیشتمانی(جبهة الانقاذ الوطني)جەزائیری، کە ڕەوتێکی ئیسلامی ڕادیکاڵ و توندڕەو بوون، دەیناڵاند.
ئەو جەنگەی هەزاران کەس بوونە سوتماک و قوربانیی تێیدا و زیاتر لە پێنج هەزار ژن تێیدا ئەتک کران و دەستدرێژی سێکسییان کرایە سەر و کران بە کەنیزە و کوژران.
فەزیلە فارووق بە بوێری و ڕاستگۆیی و سەرکێشی ناسراوە لە نوسینەکانیدا.
لە (پیتی شەرم)دا باس لە سەرکێشییەکانی ژیانی خۆی و چیرۆکی هاوسەرگیرییەکەی دەکات لەگەڵ پیاوێکی جەزائیری دوای سی ساڵ لە چاوەڕوانیکردن لە پەناو سوارچاکی خەونەکانی تا بێت لە خەم و ئازار و مەینەتییەکان فریای بکەوێت و ڕزگاری بکات.
وەلێ ئەفسووس! ئەوەی ئەو لە هزر و خەیاڵی خۆیدا وێنای کردبوو و نەخشەی بۆ کێشابوو و خەزگە و ئاواتەکانی لەسەر هەڵچنیبوو، ئەو پیاوە وا دەرنەچوو و خەزگە و خەونەکانی هەمووی لەبار چوون و بوون بە هەڵم.
فەزیلە شۆک دەبێت کاتێک سوارچاکی خەونەکانی هەر لە یەکەم چرکەساتەوە ئەو تەنها وەک جەستەیەک دەبینێت و هەموو ژنبوونی لە چێژێکی ڕووتی سادیکانە و بەهەست کورت کردووەتەوە.
ئەوەی ئەو چاوەڕوانی دەکرد لەو پیاوە، پێچەوانە دەرچوو.
لەوبارەوە فەزیلەخاتوون پێمان دەڵێت(ئایە دەزانن کاتێک هاوسەرگیریم کرد، وام هەست دەکرد ئیتر هەموو کێشەکانم بە کۆتا هات؟ بەڵام دواتر بۆم ئاشکرابوو من ڕۆیشتوومەتە زیندانێک، هەموو جۆرێکی شکەنجە و ئازاری تێدایە. بەیانی و ئێوارە بۆم نەبێ بیر لە هیچ شتێک بکەمەوە، تەنها ئەوەم لەسەرە وەک لەشفرۆشێک لەسەر دۆشەک چێژ بە پیاوەکە ببەخشم، بەوشێوەیەی خۆی دەیەوێ. گوێم لە هەموو

وشەیەکی قێزەون بم، ببم بە ئافرەتێکی داچۆڕاو لە بوونی خۆی و ببم بە کۆپییەکی ئەو و بیرکردنەوەکانی. بەربووە گیانم و خەڵتانی خوێنی کردم، ڕۆیشتم و برینەکەمم شوشت، دەستم بە گریان کرد. لەو شەوەدا هیچ خەونێکم نەبینی. شەمەندەفەری خەونەکان جێی هێشتم و سەرگەردان لە وێستگەدا مامەوە.
ئەوە یەکەم شەوم بوو. شەوێکی بێ پیاو. ئەو شەوەی نێوان ڕانەکانم خوێنی سووکایەتییان لەبەر دەڕۆیشت. شەوێکی بێمانا، ئەو شەوەی منی گۆڕی بە بوونەوەرێکی بێمانا. لەو شەوە ڕیسوایی و سەرشۆڕیم دەستی پێکرد. لەو زەماوەندەی بە هەڵە وێنام کردبوو لە مێشکمدا. لەو هاوسەرگیرییەی هیچی لە سەوز نەبوو، جگە لە سەرشۆڕی و تێکشکان و پارچەپارچەبوون و کۆتاییهاتن نەبێت. کۆتاییهاتنێک لەوپەڕی سەخافەتدا. شتانێکی دەگوت، هیچیان لێی حاڵی نەدەبووم. وای لێ کردم کۆتایی پێ بێنم. دوای سی ساڵ چاوەڕوانی، زاوایەک لە ئاست چاوەڕوانی مندا نەبوو).
دوای شکستهێنانی لەو پرۆسە هاوسەرگیرییە پڕ لە سووکایەتی و ئازار و نەهامەتی و چەوسانەوەیە و بێڕێزییەی لە لایەن هاوسەرەکەیەوە، ئەو پیاوەی کە لە ئاست مرۆڤایەتی فەزیلەخان کوێربووبوو و فەزیلەی تەنها وەک جەستەیەکی ڕووت و چێژ دەبینی، نەک مرۆڤێکی خاوەن ئیرادە.
پیاوێک وەک دڕندەیەکی برسی چوون نێچیرێکی بکەوێتە دەست.
فەزیلە دواتر جەزائیر جێ دەهێڵێت و لە پاریسی پایتەختی فەڕەنسا دەگیرسێتەوە.
ناوەڕۆکی ڕۆمانی «پیتی شەرم» باس لە خەم و نەهامەتی و ئازارەکانی ژنە.
لە ڕێگای سەرگوزشتە و حەکایەت و ژیاننامەی نووسەر خۆیەوە.
لە«پیتی شەرم »دا فەزیلە باس لەو جەنگە خوێناوییەکەی جەزائیر دەکات کە لە ساڵی١٩٩٥ ڕوویدا. جەنگێک، جەزائیرییەکان یادەوەری زۆر بە ژان و تاڵیان لەگەڵیدا هەیە و هێشتا بە دەست کارەسات و وێرانییەکانییەوە دەناڵێنن و ئازاریان دەچێژن.
ئەو جەنگە کاولکارییەی لە نێوان حکوومەت و گرووپی جەبهەتولئینقازی ئیسلامی ڕادیکاڵ ڕوویدا.
لە دەرەنجامی ئەو دەنگانەی ئیسلامی سیاسی لە قۆزتنەوەی هەست و سۆزی خەڵکی سادەدا بەدەستیان هێنا، دواتر حکوومەت ئەنجامەکەی قبووڵ نەکرد و کودەتای بەسەردا کردن و لە دەسەڵات لایبردن.
فەزیلە چەندین نموونە لەو کارە توندڕەو و تێکدەرانەی بەرەی ئینقازی نیشتیمانی ئیسلامی ڕادیکاڵ باس دەکات، کە لە دژی ژنە جەزائیرییەکاندا ئەنجامیان دەدا، دوای ئەوەی دەیانفڕاندن و

دەیانبردن و دەیانگواستنەوە ئەو شوێنە دوورەدەستانەی لە چیاکان ئەوان تێیدا کردبوویان بە سەربازگەی مەشق و ڕاهێنانی توندوتیژی و خۆ ئامادەکردن لە دژی حکوومەت. لەوێ هەمـوو ئەو ژنـانەی فڕاندبوویانن لە شێوەی کەنیزە و غەنیمە و دەستکەوتی جەنگ بەسەر چەکدارە ئیسلامییەکان دابەش دەکران.

بە چەندین جۆر دەستدرێژی سێکسی و سووکایەتییان پێ دەکردن، دواتر ئەوەی دەیـانکوشت دەیـانەوێتریـان دەهێشتنەوە تـا خزمەتیـان بکەن و خواردنیـان بۆ ئامـادە بکەن و هەرچی بیانەوێت لەگەڵیاندا بیکەن.

چونکە ئەو ژنانە کەسی نزیک یان خزم و کەسوکاری بەرپرسەکانی حکوومەت یان ئەو فەرمانبەرانەن کە لە حکوومەتێکی کافردا کار دەکەن(بە تێڕوانینی ئیسلامگەراکان.

فەزیلە باس لەو نزا و بانگەوازییەی ئیسلامییە توندڕۆکان دەکات لە بڵندگۆی مزگەوتەکاندا.

کاتێک دەیانگوت(خودایە ژنەکانیان تووشی کاری بەدڕەوشتی بن، هەموویان) دەیانگوت: ئامیـــن.

منداڵەکانیان بێ باوک بن، ئامیـــن.

هەروەها باس لەو یاداشتەی ژمارە بیست و هەشتی بەرەی ئینقازی چەکدار و ئیسلامی دەکات کە لە سی مانگی نیسانی ساڵی١٩٩٥ لە دژی حکوومەت دەریانکرد.

تێیدا جـاڕی جەنگیـان دا و دەسـتدرێژیکردنە سـەر ژنیـان کـرد بە ئەرکێکی ئایینی و ستراتیجییەتی جەنگ و گوتیان ئەمە شەڕی سەرکەوتن و شەڕەف دەکەین، بە کوشتنی دایک و خوشک و کچ و ژنی هەموو ئەوانەی لە بەرەی حکوومەتدان و لە دژمان دەجەنگن.

فەزیلە لە «پیتی شەرم»دا باس لەو هەموو ئافرەتە دەکات کە هەزار ژن زیـاتر بـوون، دوای ئەو بەیـاننـامەیەی بەرەی ئینقـازی ئیسلامـی ڕفێنران و دەستدرێژی سێکسییان کرایە سەر و دووگیان کران و کوژران و ئەوەی دواتـر ڕایکـرد و ئەوانەی خۆیـان کـوشت، لە نمـوونەی خاتو(ڕەزیقە و یەمینە و...تاد).

پیتـی شەرم، بـاس لەهەمـوو ئەو موعانـات و ئـازار و نەهـامەتی و ناخۆشیانە دەکات، کە ڕووبەڕووی ژنی جەزائیری بووەوە له لایەن گرووپی چەکداری ئیسلامی(بەرەی ئینقازی نیشتمانی) جەزائیری، لە دەستدرێژی و کوشتن و زیندانیکردن و...تاد.

لە نمـوونەی ئەو چیـرۆکە ترازیـدیایەی ئەو بـاوکەی کچە هەشـت ساڵانەکەی خۆی لەسەر پردێک فڕێ دەدات و کۆتایی بە ژیانی دەنێت، بە پاساوی پاککردنەوەی شەرەف(غسل العار). ئەو کچە بێتاوانەی لە لایەن گرووپی بەرەی ئینقازی نیشتیمانی دەستدرێژی سێکسی کرایە سەر.

ئەو گرووپەی وەڵامی هەمان هەڵەی حکوومەت(کودەتا)ی بە هەلێکی تری گەورەتردایەوە(بڕیاری جیهاد و جاڕدانی جەنگی خوێناوی) و کارەساتی خوڵقاند و وڵاتی خەڵتانی خوێن کرد و تۆوی تیرۆر و تەقاندنی لە هەموو شوێنێکدا چاند و کوشتنی ژن و کچ و تێکڕای مرۆڤەکانی دەرەوەی بەرە و ئایدۆلۆژیاکەی خۆی ڕەوا و پیرۆز کرد.
فەزیلە لە"پیتی شەرم"دا پەنجە دەخاتە سەر برینی دواکەوتوویی و دەمارگیری و زۆر بوێرانە جەنگیان لە دژ بەرپا دەکات و سنووری ئەو بیرکردنەوە و ئایدیۆلۆژیایە دەبڕێت کە خزمەت بە بوارەکانی مرۆڤایەتی و ئازادی و ژن ناکات.
هەموو ئەو تقووس و تابوویانەی کۆمەڵ تێک دەشکێنێت کە ژیان دەکەن بە دۆزەخ و لە ئازادییەکانی ئافرەت دەدەن.
فەزیلەخان زۆر ئازایانە ڕووبەڕووی هەموو ئەو کلتوور و تێگەیشتنە نامرۆڤانەیە دەبێتەوە کە بوونی ژن دەشێوێنن و ڕۆح و کەسایەتی مێیینە دەکوژن.
فەزیلە بڕیار دەدات ئیتر ڕووبەڕووی ئەقڵییەت و مەنتەڵێنتی نێرسالاری ببێتەوە و بە هەر پیاوێک کە پاتریارکانە بیر بکاتەوە، بڵێت: منی مێیینە، ژن، کچ، هیچم لە تۆی نێرینە و پیاو کەمتر نییە و ئیدی دەبێ سنووری جیاوازییەکانی نێوانمان بسڕدرێتەوە و فەلسەفەی یەکسانی جێندەری ببێتە قانوون و مرۆڤبوون ببێتە پێوەر و وشەی ژن یان پیاو لە فەرهەنگی مرۆڤایەتی و لە ناو بووندا بسڕینەوە.
پیتی شەرم، بەرجەستەکەری چیرۆکێکی خەمناک و تراژیدی ژیانی ژنێکە، لە مێیینەبوونی خۆی و پیاوی نێرسالار و کۆمەڵی تەقلیدی ڕادەکات. کۆمەڵ و جڤاتێک، کە ژن تێیدا لە پەراوێزدا دەژیت و سەرەتاترین مافی نییە.
پیتی شەرم، یاداشتەکانی ژنێکی یاخی و بوێر و سەرکێشە.
ژنێک، چیتر قبووڵ ناکات جلەوی ژیانی بەدەست ئەویترەوە بێت و کە پێپەستی سێبەری هیچ کەسێک بێت.
ئەو ئیتر بڕیاری داوە تەنها لە خۆی بچێت و خۆی بێت.
پیتی شەرم پێمان دەڵێت دەتوانین بڵێین جوانترین ڕۆمان و چیرۆک و شیعر ئەوانەن کە ژن بە ئازار و مێینەتییەکانی ژنبوون دەیانووسن، نەک پیاو.
ئەو پیاوانەی زۆرێکیان تەنها لە تێکستەکانیان مێپەروەرن، لە واقیعدا جەللاد و ژنکوژن و تا سەر مۆخی ئێسقان نێرسالارن و لە نووسینەکانیاندا درۆ و موجامەلەی ژن دەکەن بە ئامانجی فریودان و خۆنزیککردنەوە و قۆزتنەوەیان بە مەرام و ئارەزووی جنسیی خۆیان و هەمان شێوەی مێردەکەی فەزیلە فاروق، ژن تەنها وەک جەستەیەکی

ڕووتی بێگیان و بێهەست و بوونی ژن وەکو سمت و سینگ دەبینن، نەک مرۆڤێکی کامل و بوونەوەرێکی خاوەن ئیرادە و ماف و ئازادی.
فەزیلەخان کە پیتی شەرم دەکات بە ناونیشانی ڕۆمانەکەی،
مەبەستی لەو تائەی(تاء الخجل) تای خەجاڵەتی و
تای مێیینە(تاء التأنيث)ـە.
تائەک، کە ئەقڵییەتی نێرسالاری بە کەم و نەنگیی دەبینێت.
تائەک، بە ڕەگەزی مێیینە لە سەرئێشەیەک زێدەتر نییە.
تائەک، جیاوازی ڕەگەزی دروست کردووە و
بوونی ئافرەت و مێیینەی لە چێشتخانە و وەچەخستنەوە و گوێڕایەڵبوونێکی ڕەهای پیاو و خزمەتکردنی فەرمان و ئارەزووەکانیدا کورت کردووەتەوە.
ئەو تائەی دەیان و سەدان تا و دەرد و بەڵا و تراژیدیای تری لێ بووەتەوە و هەزاران خەم و نەهامەتی و ئازاری لێ لە دایک بووە.
تائەک، جگە لە تا بە ژن، چیتر نییە.
تائەک، دەبێ لەگەڵ ئەقڵییەتی نێرسالاری لە پێتی پیتی یەکسانی و پرەنسیپەکانی یەکسانی جێندەری هەڵبواسرێت.
تائەک، لە بری ئەوەی وەکو شەرم بە ڕەگەزی مێیینە سەیر بکرێت، ئەو تائەی جیاوازی لە زمان دروست دەکات، پاشان دەیگوازێتەوە بە فیکر و ئینجا لە واقیعدا ڕەگەزپەرستی دروست دەکات و پیاو دەکات بە کۆڵەگا لەسەر ژن.
تاءالخجل، تائی چەوساندنەوەی ئافرەت. تائەک، دەبێ ئیتر بکرێت بە تای شوورەیی و خەجاڵەتی و لە تەوێڵی پیاوسالاری بدرێت.
پیتی شەرم، ڕۆمانێکی قەبارە بچووک و کورتە، بەڵام ئازارەکانی درێژ و خەمەکانی گەورە و نەهامەتییەکانی نەبڕاوەن.
پیتی شەرم، ئایکۆنی خەمی ژن و ئازارەکانیەتی، بەرجەستەکەری ئافاتەکانی ئەقڵی بە بەردبوو و چەوسانەوەی مێیینەیه لە کۆمەڵگە نێرسالارییەکاندا.
کێشەی بیری پیاوسالاری، ئەو پیاوسالارییەی سەدان و هەزاران ساڵە هێشتا بەرۆکی ژنی بەرنەداوە و هەموو بەهایەکی بەرز و جوان و مرۆڤانەی لێ زەوت دەکات و ژن لە مرۆڤێکی خاوەن ئەقڵ و هێز و ئیرادە، دەکات بە نیوەمرۆڤ و کەمئەقڵ و کائینێکی بێدەسەڵات و گوێڕایەڵی قامچی ڕەهای پیاو!
پیتی شەرم، یان تای شەرمەزاری، باسکردنە لە ناکۆکی و ململانێی ژنی چەوسێندراو و بوون خەسێنراو، لەگەڵ دەبەمەڕایی و دڕندەیی و سادییەتی پیاوسالاری.
پیتی شەرم، فەرهەنگی ژنە، یان دەتوانین بڵێین ژننامەیەکە، نووسەر لە میانیدا باس لەو بوونەوەرە پیرۆزە دەکات کە پێی دەڵێن ژن.

ژنێک، هەر لەگەڵ لە دایکبوونیدا، بە کۆمەڵێک پیتی وەک(عەیب، تاوان، کەمایەتی، کەمئەقڵ و نیوەمر□ق…تاد.) بوون و کەسایەتی دەور دراوە و دەبێ بە بڕیارەکانی چارەنووس ڕازی بێت کە ئەوی وەک نیوەمر□ق□ک و کەمئەقڵێک خوڵقاندووە و هەر ناڕەزاییدەربڕینێک و یاخیبوون و سەرکێشی و نەخێرێک، یەکسانە بە هەرتەقە و بەرەڵایی و شوورەیی.

پیاو لە پیتی شەرمدا ڕۆلی جەللاد دەگێڕێت و ژنیش کۆیلە.

پیاو بڕیاردەر و دادوەر و یەکلاکەرەوەیە، لە بەرامبەردا ژن جگە لە جێبەجێکاری هەموو بکە و نەکەیەکی پیاو و گوێڕایەلێکی ڕەها، هیچیتر نییە.

ژن، پیاو دەیخوازێت، دەستدرێژی سێکسی دەکاتە سەر و لەگەڵی جووت دەبێ، لێیدەدات، بڕیاری بەسەردا دەدات، تەلاقی دەدات، ژن هیچ دەسەڵات و بوونێکی نییه.

گەشتی ژن لەگەڵ پیاو بە گەشتێکی پڕ لە ئازار و چەوسانەوە و خەم و موعانات دەست پێدەکات و بە بێدەنگی و مردنێکی لەسەرخۆ کۆتایی دێت و ئیتر وەک فەزیلەخان دەڵێ دوا وشەی ژن ئەوە دەبێ(نیشتیمان هەمووی گۆڕستانە، ئێمەیش بێدەنگ).

پیتی شەرم، سەربوردەی کارەساتی ئەقڵییەتی قەبیلەیەکە حاشا لەو کچانەیان دەکەن کە نەک ل□ بەرئەوەی بە ویستی خۆیان پرۆسەی سێکسیان ئەنجام داوە، بەڵکو بە زۆر کراون بە کەنیزە و دەستدرێژی سێکسیان کراوەتە سەر و قوربانین و هیچ تاوانێک و لادانێک و خەتایەکیان نییە.

پیتی شەرم، چیر□□کی مێیینەی□کە دوای ڕفاندن و دەستدرێژیکردن□ س□□ری لەلایان ئیسلامییەکانەوە، لە ترسی خانەوادەکەی و قبووڵنەکردنەوەی، کۆتایی بە ژیانی خۆی هێنا.

پیتی شەرم، شاکارێکی مێیین□یانەی ڕووتە و ژنێکی یاخی و بوێر نووسیویەتی و لێدانە لە ئەقڵییەتی پیاوگەرێتی. لەوانەیە زۆرێک لە پیاوەکان پێیان هەزم نەکرێت و حەز بە خوێندنەوەی نەکەن!

پیتی شەرم، چیرۆکە تراژیدیاکانی یەمینە و ڕاویە و ڕەزیقەیه.

هەرسێکیان لە لایەن چەکدارە توندڕۆکانی بەرەی ئینقازی نیشتیمانی ئیسلامی جەزائیری ڕووبەڕووی دەستدرێژی سێکسی بوونەوە و چارەنووسی یەکەمیان کۆتاییهێنان ب□ ژیانی خۆی بوو، دووەمیشیان ڕۆیشتە نەخۆشخانەی دەروونی و سێهەمیشیان گیانی لە دەست دا.

پیتی شەرم، چیرۆکی ئەو پیاوە ئیسلامییە توندئاژۆ و بناژۆخۆزانەیە کە ناویان لە خۆیان ناوە جیهادی و مافیان بە خۆیان داوە ژن و کچ و دایک و خوشکی خەڵک، ئەو ژن و کچە بێتاوانانەی وەک تۆلە لە کەسوکاریان، ببەن و بیانکەن بە کەنیزەی سێکسی و سەبایەی حەز و

ئارەزووەکانیان و دەستدرێژی سەکسییان بکەنە سەر و بە جیهاد و پیرۆز و دەستکەوتیشی دابنێن!

ئەو پیاوانەی لە گۆشەنیگایەکی داخراو و تاریک و تاکلایەنە و تەسکەوە لە ژن و ژیان دەڕوانن و بە ئاگان لەوەی جیهان زۆر لەو چاڵە تەسکە و ئایدیۆلۆژیا داخراوەی ئەوان فراوانترە.

پیتی شەرم، داستانی ژنێکە، لە تێڕوانینێکی مرۆڤانە و ئاوێنەی ژنبوونەوە لە ئازار و خەم و تراژیدیاکانی ژن دەڕوانێت لە کۆمەڵە تەقلیدی و پیاوسالارەکان و لە دەرەوەی زهنییەتی نێرسالاریدا ژنبوون دەخوێنێتەوە. ژنێک، لە پێناو ژنبوون دەنووسێت و دەجەنگێت، چاودێری دۆخی دۆزەخیانەی ژیانی ژن دەکات و گوێ لە هاواریان دەگرێت و دەنگی بێدەنگییان دەنووسێتەوە.

ئەو ژنێکە دەیەوێ ببێتەوە بە خۆی و ئیدی کۆپی ئەویتر نەبێ.

پیتی شەرم، ئایکۆنی نەهامەتی و ئازار و کێشەکانی ژنە و پێمان دەڵێت کێشە و ئازار و موعاناتێک بۆ ڕێگای یاسایەکی دادپەروەرانە و جێبەجێکردنی بنەماکانی یەکسانی جێندەری و ویژدانێکی زیندوو و دروستکردنی تاکێکی هۆشیار و تێپەڕبوون لە جڤاتێکی نەریتگەرایی بەرە و جیهانێکی کراوە نەبێت هەرگیز کێشەکانی ژن چارەسەر نابێت و ئازارەکانی ژن کۆتاییان نایەت و ژن هەروا لە پەراوێزی ژیان و چەوسانەوەدا دەژیت.

پیتی شەرم، شاکارێکی تراژیدی کۆمەڵگایەکە کە بەدەست کێشەی توندڕەیی گرووپە ئیسلامییەکانەوە دەناڵێنێت و جەستەی وڵات خوێنی لە دەچۆڕێت و دەڕاسەی مەرگ ژیان دەدوورێتەوە و تیرەر هەموو شوێنێکی تەنیوە.

وڵاتێک، وەک نووسەر دەڵێ: (بەیانی ڕۆژنامەم کردەوە و هەواڵی مردنم دەخوێندەوە… پەڕەی ڕۆژنامەکەم وەرگێڕا ژمارەی مردنەکان زیاتربوون… نیشتیمان هەمووی بووە تە گۆڕستان).

شەماڵ بارەوانی

کـــورتە چیـــرۆک: جادەســـی.
نووسینی: ئامانج شەروانی

کۆڵان بە کۆڵان، جادە بە جادە بە کەلاوەکانی شاردا تێدەپەڕی، باڵەخانەیەکی بەرزی خاپوورکراو، فێرگەیەکی داڕماو، ڕێزە دوکانێکی تەفروتونا کراو، وەک بڵێیت ئەم شارە هەرگیز بەسەر پێیەکانی خۆیەوە نەوەستابێت. سەیری هەر کوێیەکی دەکرد سووتابوو، ڕووی لە هەر کونجێکی دەکرد شوێنی تۆپێک، هاوانێک، ناپاڵمێک بوو.
چەند چەکدارێکی بینی کە بەجووتە لەم کۆڵان بۆ ئەو کۆڵان دەهاتن و دەڕۆیشتن، هەر کەسێکی کە کەمێک نامۆ بوایە، ئەوەی کە بەدەیان نەبوایە، ئەوەی تۆزقاڵێک شێوەی لە کوردێک بچووبوایە، قۆڵبەستیان دەکرد و ڕاپێچی نێو تڕومبێلە سەربازییەکەی خۆیانیان دەکرد. خۆ ئەوانە دەستی خۆیان لە هیچ کەسێک نەدەپاراست، نە منداڵ، نە پیرەمێرد، نە پیرەژن!
گەیشتە سەری شەقامێک، کۆڵانێکی تا ڕاددەیەک نامۆ، دڵنیا بوو کە لە تەمەنیدا بەم کۆڵانە داڕووخاوەدا گوزەری نەکردووە. سەیرێکی ناوی شەقامەکەی کرد، نووسرابوو (تەهریر جادەسی)، دەیتوانی سوێند بخوات کە لە هەر پەنجا ساڵی تەمەنیدا ئەم ناوەی هەرگیز نەبیستبوو!
جوانتر لە شەقامەکە وردبووەوە، لە دوورەوە کەپرێکی چینکۆی بینی، وەک بڵێیت کە پێی ئاشنا بووبێت، هەنگاو هەنگاو بەرەو لای کەپرەکە چوو، گەیشتە لای پێشانگایەکی گەورەی داڕماو، تژی بوو لە پاشماوەی سەندەڵی و کەرەوەتی سووتاو! جوان جوان لە پێشانگایەکە ورد بووەوە، نووسینگەیەکی بچووکی تێدا بینی.
خۆی لە پشتی مێزە سووتاوەکەوە بینییەوە، وێنەی منداڵە تاقانەکەشی لە پێشی. بیری کەوتەوە، پێشانگاکەی ئەو لە سەرتاسەری شارە جوانەکەیان دەنگی دابووەوە. پێشانگای ئامەدی بۆ مۆبیلیات! خەڵکی لە هەموو شار و گوندەکانی دەوروبەری ئامەدی دەڕژانە نێو پێشانگاکەی! هەر دوو حەفتە بەر لە ئێستا بوو، هەموو ڕۆژان سەر لە بەیانیان هەتا ئێواران لەپشت ئەم مێزەی بەردەمی دادەنیشت، و تامەزرۆی ئەمە بوو کە بگەڕێتەوە ماڵەوە تا تێر تێر جگەرگۆشەکەی لە باوەش بگرێت!
دەبێت ئێستاکە جگەرگۆشەکەی لە کوێ بێت، دەبێت ئێستا لەژێر خاشاکی کام باڵەخانەی داڕماو بێت! ئاخ ئەگەر ئەمجارەش بیبینێتەوە، دەبێت تێر تێر بۆنی بکات، تێر تێر لە ئامێزی بگرێت! هەرگیز جارێکی تر

بەجێی ناهێڵێت، ئەگەر بۆ ساتێکیش بێت.
بەرەبەیانێکی زووی، ل□گەڵ هاوسەرەکەی و منداڵەکەی لەگەڵ یەکەم ڕمبەی تۆپ، بەرەو باڵەخانەیەک لە باڵەخانەکانی نێوەندی شار ڕۆیشتن، وەکوو ئەم هەموو خەڵکە خۆیان لە ژێرزەمینێک شاردەوە، بەڵکوو بتوانن لەم بۆڕدومانەی ئەمڕۆش قورتاریان ببێت! «خۆزگە دەستم بشکابوایە و ئەوانم لەوێ جێ نەهێشتبوایە!»
فرمێسکی چاوەکانی س□ی□وە، بەرەو ئاوێنە تێکشکاوەکە ڕۆیشت. سەیرێکی ڕووە ڕووشاوەکەی خۆی کرد، تارمایی هاوسەرەکەی بینی، چاوانی پڕ لە پرسیار، وەک ئەوەی کە بپرسێت ئاخۆ چ تاوانێکی هەبوو! ئاخ ئەگەر تەنها یەک خولەک زووتر بانگی کردبان، ئێستا هەموویان دەربازیان دەبوو! ئای ئەو ژیانە چەند بێبەزەییە، چۆن دەتوانێت دایک و منداڵ، باوک و خێزان لە یەکتری بکات! ئاخ دوژمن چەند دڵڕەقە!
فرمێسکەکانی قوت دایەوە، چاوەکانی خۆی هەڵگوشی. پەیتا پەیتا بەرەو دەرەوە هەنگاوی نا، ئاوڕێکی دواوەی دایەوە، بۆ دواجار سەیرێکی پێشانگایەکەی کرد. هەڵوەستەیەکی کرد، خۆ ئەم دارودیوارەی هەمووی خەڵتانی خوێن بووە! ناوی پێشانگایەکەشی بە خوێنی منداڵێکی کورد، یا جگەرگۆشەیەکی ئامێدی سڕابووەوە، چەند وشەیەکی تورکی نامۆشی لە جێی نووسرابوو!
چەند هەنگاوێکی تریشی هاویشت، گەیشتە سەری کۆڵانی (ئەتاتورک جادەسی)، دوو جەندرمەی سمێڵزلی بینی، بۆنی ئارەقەیان ڕۆژەرێیەک دەڕۆیشت و وەکوو شمشێر هەردوو کونەلووتیان هەڵدەکۆڵی! هەر کە سەرنجی ئەویان دا، بەرەو ڕووی هاتن و شیڕاندیان: «ئەی شەڕەفسز کورتلەر، هەر هەمووتان قڕ دەکەین!»

______

مانای وشەکان:
• چینکۆ: وەک تەنەکە و ئەلەمنیۆم جۆرە کانزایەکە، کە زۆر جاران کەپر و شتی لێ دروست دەکرێت.
• سەندەڵی: واتە کورسی.
• کەرەوێت: واتە قەنەفە یان سۆفا.

یـــادی مناڵـــــــــی.. شیعـــری نەوشیروان ئـــــازاد

ئەمشەو ..
بەکوڵ گریام …
بێدەنگ گریام…
وەکو ڕۆژانی مناڵی…
بەڵام داخم
کەسێ نەبو وەکوجاران …
بمباتەو□ بۆ نیشتمان…
ب□ بەهەشتەکەی خودا…
تاکوئیتر ..
هەرگیز نەگریم
ب□ تەنیایی

تەنیا نیشتمانێک ..
ئارامی لێ تێک نەدام ..
خەونەکانی
لێ نەدزیم …
ئامێزی دایکم بوو ….
★★★★★★★★
ئەی نیشتمانی ئەبەدی ..
کاتێ هاتمەوە ئامێزت …
نامەوێ ئیدی گەور□ بم …
فێری دزی و،
فێری درۆو،
فێری ووڵات فرۆشی بم …
ئەی..
نیشتمانی بێگەردم …
کەسەرم نا بەسنگتەوە…
یان بم کوژە ..
یاوەک جەردە و ،
خاکفرۆشان گەورەم مەکەو مەم هێڵەوە

21/3/2022

نەوشیروان ئـــازاد

گوڵە.. شیعری سەلام عومەر

گوڵە دەمی بە خۆی بردو
زۆر داوامکرد نەیدامەوە
نهێنیەکەی ناوی رژاو
فرمێسکی پێبەردامەوە

ئێستا دەم لای کەسێکەو
خوێنیشم هەر دێت و دەچێ
جیهان زانی من کەیلەم و
کەوتوومە نێو دەستی کچێ

ئیدی نە ئەو وەك خۆی ماوەو
نەمنیش وەك خۆم دەمێنم
بۆیە هەرکاتێ دەمبینن
بەدیار گوڵە رادەمێنم